

Állásfoglalás aranyra végzett ügyletekkel kapcsolatban

A Bank állásfoglalás iránti kérelmet (**Beadvány**) nyújtott be a Magyar Nemzeti Bankhoz (székhelye: 1013 Budapest, Krisztina krt. 55., telephelye: 1122 Budapest, Krisztina krt. 6.) (**MNB**), amelyben az MNB útmutatását kérte az általa tervezett aranyalapú ügyletekkel kapcsolatban.

I. TÉNYÁLLÁS

A Bank Beadványában előadta, hogy egy olyan új tevékenységet szeretne végezni, melynek első fázisában a Bank a globális nemesfémpiacok meghatározó kereskedési szervezetének, a London Bullion Market Association (**LBMA**) egyik tagbankjánál a saját nevében ún. unallocated arany számlát tervez nyitni és az unallocated számlán történő elszámolás mellett a bankközi piacon aranyra vonatkozó azonnali (spot) (**Arany kereskedelmi ügylet**), tőzsdén kívüli határidős (forward), opciós és swap ügyleteket (**Aranyalapú származtatott ügylet**) kíván kötni.

A Bank középtávon, a konstrukció második fázisában szeretné az unallocated arany számla vezetését és annak egyenlege terhére történő ügyletkötést mint új szolgáltatást ügyfelei részére is bevezetni. (A Bank saját számlára kíván kereskedni az ügyfelekkel és az ügyfelekkel kötött pozíciókat a bankközi piacon fogja fedezni az első fázisban leírtak szerint.)

Az unallocated számla egy olyan számla, ahol az ügyfél nem rendelkezik meghatározott aranyrudak birtokával, sem tulajdonával, hanem általános kötelmi jellegű jogosultsága van bizonyos mennyiségű aranyra. Az unallocated számla esetében a nemesfém a számlapénzzel teljesen megegyezően viselkedik, követelést jelent a számlavezetővel szemben, és így hitelkockázata is van. Ezen számlán a nemesfém tartása jóval kényelmesebb, azonnal (átutalással) transzferálható más számlavezetőnél tartott nemesfém számlára. Lehetőség van arra, hogy a számlavezető – erre vonatkozó szerződéses megállapodás esetén – külön kérésre tényleges fizikai rudakban is kiszolgáltassa a számlán tartott nemesfém mennyiséget, de ténylegesen nincs arany a számlatulajdonos birtokában, tulajdonában, csak a nemesfémre szóló követeléssel rendelkezik. A Bank nem kíván élni a fizikai arany kivételének lehetőségével.

A Loco London („Londonban tárolt nemesfém”) elszámolási rendszert az LBMA tagok által alkotott London Precious Metals Clearing Limited (**LPMCL**) felügyeli és kezeli. A Bank nem válna sem árjegyzőjévé, sem klíringtagjává az LPMCL-nek, hanem utóbbi egyik tagbankjánál nyitna unallocated arany számlát.

A fentieknek megfelelően, az unallocated számlán keresztüli tranzakciók elszámolása a számla jóváírásával vagy terhelésével történik, az egyenleg a két fél közötti tartozást, követelést jelenti. Az unallocated számla egyenlegét annak a nemesfém kereskedőnek a nemesfém készlete fedezi, akinél a számlát vezetik, az ügyfél – jelen esetben a Bank – pedig fedezetlen hitelező. Ha egy ügyfél pozitív számlaegyenleggel rendelkezik, akkor a klíringtag banknak szerződéses kötelezettsége áll fenn nemesfém átutalására az ügyfél felé.

Az aranyra vonatkozó bankközi ügyleteket a Bank a Bloomberg Trading Facility BV’s multilateral trading facility (**BTFE**) platformján keresztül kötné meg, amely a holland hatóság által engedélyezett multilaterális kereskedési rendszer, vagy adott esetben más MTF-en vagy OTF-n.

A megkötött aranyra vonatkozó ügyletek elszámolása – nemzetközi piaci gyakorlattal egyezően – a Bank által a fentiek szerint nyitott unallocated arany számlán történne, az arany számla-vezető részére adandó megfelelő elszámolási instrukciók alapján.

II. KÉRDÉSEK

1. A Bank által a nemzetközi arany piacon megkötni kívánt bankközi ügyletek, azaz az Aranyalapú származtatott ügyletek a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (**Bszt.**) 6. §-ának értelmében pénzügyi eszköznek minősülnek-e és ezért a Bszt. hatálya alá tartozó tevékenységnek minősül-e a tervezett tevékenység?
2. Amennyiben a tervezett bankközi Aranyalapú származtatott ügyletek, vagy azok valamelyike nem minősül pénzügyi eszköznek, abban az esetben a Bank a tervezett tevékenységet végezheti-e a bankközi piacon a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (**Hpt.**) 7. § (3) bekezdés d) pontja vagy más jogszabályhely alapján?
3. Amennyiben a tevékenység a Bank által végezhető, akkor az unallocated arany számlán Bankot megillető, aranyra vonatkozó követelésre, a hitelintézetekre vonatkozó prudenciális követelményekről és a 648/2012/EU rendelet módosításáról szóló 2013. június 26-i 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (**CRR**) szerint 85%-os előírt stabil forrásellátottsági tényező alkalmazandó-e a 428a cikk és a 428b cikk értelmében?

A CRR 357. cikk (2) bekezdése alapján alkalmazandó 351. cikk értelmében, amennyiben valamely intézmény teljes nettó devizapozíciójának és nettó aranypozíciójának a 352. cikkben meghatározott eljárás szerint számított összege meghaladja az intézmény szavatoló tőkéjének 2%-át, az intézménynek ki kell számíttania a devizaárfolyam-kockázathoz kapcsolódó szavatolótőke-követelményt. Értelmezhető-e úgy a CRR 352. cikke, hogy az unallocated arany számla mindenkori egyenlegét a számítás során nullának lehet tekinteni, mert az unallocated számla mögött található aranyfedezet erre lehetőséget ad, hiszen az eszköztétel és forrástétel is megegyezik?

III. A BANK ÁLLÁSPONTJA

III.1. Első jogkérdés

A pénzügyi eszközök piacairól, valamint a 2002/92/EK irányelv és a 2011/61/EU irányelv módosításáról szóló 2014. május 15-i 2014/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (**MiFID II**) I. melléklet C. szakasz (6) bekezdése szerint pénzügyi eszközöknek minősülnek az „[á]rukhoz kapcsolódó opciók, határidős ügyletek (futures), swapügyletek és bármely más származtatott ügylet, amely természetben kiegyenlíthető –, feltéve, hogy azokkal szabályozott piacon, MTF-en vagy OTF-en kereskednek – azon nagykereskedelmi energiatermékek kivételével, amelyekkel OTF-en kereskednek, és amelyeket természetben kell kiegyenlíteni”.

A Bszt. 6. § f) pontja szerint „[a]z áruhoz kapcsolódó opció, tőzsdén kívüli határidős ügylet, csereügylet, valamint bármely más származtatott ügylet, amely fizikai leszállítással teljesíthető, feltéve, hogy azzal szabályozott piacon, multilaterális kereskedési rendszerben vagy szervezett kereskedési rendszerben kereskednek, azon szervezett kereskedési rendszerben kereskedett nagykereskedelmi energiatermék kivételével, amelyet a Bizottság (EU) 2017/565 felhatalmazáson alapuló rendelete 5. cikkében meghatározottaknak megfelelően természetben kell kiegyenlíteni (ténylegesen le kell szállítani)”.

A Bank Beadványában levezette, hogy véleménye szerint az Aranyalapú származtatott ügyletek a MiFID II I. melléklet C. szakasz (6) bekezdése szerinti pénzügyi eszköznek minősülnek, melynek megfelelően az ügyletek a MiFID II hivatkozott rendelkezését a magyar jogrendszerbe implementáló Bszt. 6. § f) pontja szerinti pénzügyi eszköz kategóriába sorolhatók be.

A 2014/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a befektetési vállalkozások szervezeti követelményei és működési feltételei, valamint az irányelv alkalmazásában meghatározott kifejezések

tekintetében történő kiegészítéséről szóló 2016. április 25-i 2017/565 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (2017/565 bizottsági rendelet) 5. cikk (7) bekezdése szerint „[a] 2014/65/EU irányelv I. melléklete C. szakaszának 6. pontja szerinti »természetben kiegyenlített« szerződések teljesítésének módjai legalább az alábbiakat foglalják magukban:

a) maguknak az érintett áruknak a fizikai leszállítása;

b) olyan okmány átadása, amely tulajdonjog jellegű jogot biztosít az érintett áru vagy az érintett áru adott mennyisége tekintetében;

c) az áru adott mennyisége tekintetében tulajdonjog jellegű jogok átruházásának egyéb módjai az áru fizikai leszállítása nélkül, ideértve az értesítést, ütemezést vagy az energiaellátó hálózat működtetőjének adott jelölést, amely jogosultságot biztosít a címzettnek az áru adott mennyiségére”.

Az Európai Értékpapír-piaci Hatóság (ESMA) által közzétett, a MiFID II I. melléklet C.6. és C.7. pontjának alkalmazásáról szóló iránymutatás¹ 1.b.iii. pontja szerint „természetbeni kiegyenlítés” azaz fizikai leszállítás az alábbi is: „bármely más olyan módon, amellyel érvényesíthető a tulajdonosi jogok átadása az érintett áruk meghatározott mennyiségéhez azok tényleges természetbeni átadása nélkül (például energiaszolgáltató hálózat kezelőjének való értesítés, átadási ütemezés vagy árulista útján), amivel a jogosult jogot formálhat a meghatározott árumennyiségre”.

A Bank fentiek alapján kialakított álláspontja az, hogy az általa tervezett Aranyalapú származtatott ügyletek – az Arany kereskedelmi ügyletek kivételével – áruhoz kapcsolódó opciónak, tőzsdén kívüli határidős ügyletnek, csereügyletnek minősülnek, melyek teljesítése fizikai leszállítással történik azáltal, hogy természetbeni kiegyenlítésnek minősül a teljesítés, ha az aranyra vonatkozó követelés unallocated számlán történő jóváírással valósul meg.

Az unallocated aranyszámlán történő jóváírás azt jelenti, hogy – a számlavezetővel kötött megfelelő szerződéses megállapodás esetén – az ügyfél, jelen esetben a Bank, szükség esetén kérheti akár az arany allokkált számlára történő jóváírását (utóbbi azt jelenti, hogy a fizikai arany a számlatulajdonos nevére kerül nyilvántartásra), vagy megfelelő szerződéses megállapodás esetén akár fizikailag is kivehető lehet az aranyrúd. Ez utóbbi lehetőséggel a Bank nem kíván élni. Az aranyra tehát az unallocated aranyszámla tulajdonosának dologi jogi igénye nem lehet, de az előbbi körülmények egy viszonylagosan erős kötelmi igényt alapoznak meg.

Az aranyra vonatkozó bankközi ügyleteket a Bank a BTFE platformján keresztül tervezi megkötni, amely a holland hatóság által engedélyezett multilaterális kereskedési rendszer, ezáltal megfelel a MiFID II C. szakasz (6) bekezdése és a Bszt. 6. § f) pontjában foglalt kereskedési helyszínnek. A megkötni tervezett Aranyalapú származtatott ügyletek egyébiránt szabványosított ügyletek.

Összefoglalva a fentieket, a Bank álláspontja szerint az unallocated aranyszámlára, bankközi piacon (a BTFE-n, vagy más MTF-en, vagy OTF-en) kötött Aranyalapú származtatott ügylet a Bszt. 6. § f) pontjában meghatározott pénzügyi eszköz, amelyekre a Bszt.-nek és a MiFID II-nek, valamint a kapcsolódó jogszabályoknak megfelelően befektetési szolgáltatási és kiegészítő szolgáltatási tevékenység végezhető.

III.2. Második jogkérdés

A Hpt. 6. § (1) bekezdés 4. pontja szerint „[a]rany kereskedelmi ügylet: a színaranyra (arany, amelynek finomsága legalább 995/1000), továbbá – aranytartalmára tekintet nélkül – a rúdaranyra és az aranytömbre, valamint a forgalomban nem lévő arany pénzérmére és – numizmatikai céllal – a forgalomban lévő arany pénzérmére kötött ügylet”.

¹ https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2015/10/esma-2015-1341_hu.pdf

A Bank előadta, hogy amennyiben az MNB nem ért egyet a III.1. pontban kifejtett álláspontjával, akkor véleménye szerint a Bank által kötött Aranyalapú származtatott ügyletek szintén megfelelnek a Hpt. Arany kereskedelmi ügylet definíciójának is. A kereskedelmi ügylet fogalma alatt nem csak adásvételi szerződés és nem csak tényleges fizikai szállítással történő adásvételi szerződés érthető, hanem minden olyan ügylet is, ahol végső soron arany, illetve aranyra szóló követelés, ellenszolgáltatás fejében történő megszerzése történik. Erre tekintettel a Bank az Arany kereskedelmi ügyletet a Beadványában kifejtett módon és feltételekkel a Hpt. 7. § (3) bekezdés d) pontja alapján üzletszerűen végezheti.

A bankközi piacon aranyra végzett azonnali ügylet a MiFID II értelmében nem tekinthető pénzügyi eszköznek, az a Bank álláspontja szerint olyan, a Hpt. szerinti Arany kereskedelmi ügyletnek tekinthető, amelyet unallocated számlán hajtanak végre, mivel az arany vételára kifizetésre (átutalásra), az aranyra vonatkozó követelés pedig jóváírásra kerül, míg eladás esetén a vételár a Bank számláján jóváírásra, az eladott arany mennyisége pedig az aranszámlán terhelésre kerül.

III.3. Harmadik jogkérdés

A CRR 357. cikk (2) bekezdése szerint „[a]z arany- vagy származtatott aranypozíciókat úgy kell tekinteni az árukockázat kiszámítása szempontjából, mintha a devizaárfolyam-kockázat hatálya alá tartoznának, és a 3. vagy 5. fejezetnek megfelelően kezelendők”.

A CRR 428ag. cikk g) pontja szerint 85%-os előírt stabil forrásellátottsági tényező alkalmazandó a fizikailag kereskedett áruk – beleértve az aranyat, de kivéve a származtatott áruügyleteket – esetén. A CRR 428 ay cikk f) pontja szerint 85%-os előírt stabil forrásellátottsági tényező alkalmazandó fizikailag kereskedett áruk – beleértve az aranyat, de kivéve a származtatott áruügyleteket – esetén. A Bank álláspontja szerint a Bank javára unallocated számlákon nyilvántartott arany mennyiség mindenkor piaci értéke után tehát a 85%-os nettó stabil forrásellátottsági ráta alkalmazandó.

A CRR 357. cikk (2) bekezdése alapján alkalmazandó CRR 351. cikke értelmében, amennyiben valamely intézmény teljes nettó devizapozíciójának és nettó aranypozíciójának a CRR 352. cikkben meghatározott eljárás szerint számított összege meghaladja az intézmény szavatoló tőkéjének 2%-át, az intézménynek ki kell számítani a devizaárfolyam-kockázathoz kapcsolódó szavatolótőke-követelményt. A devizaárfolyam-kockázathoz kapcsolódó szavatolótőke-követelmény a beszámoló pénznemében kifejezett teljes nettó devizapozíció és nettó aranypozíció összege, szorozva 8%-kal. A CRR 352. cikk (1) bekezdése szerint az intézmény nettó nyitott pozícióit minden egyes pénznemben (ideértve a beszámoló pénznemét is) és aranyban a következő, pozitív vagy negatív elemek összegeként kell kiszámítani:

- a) azonnali piaci nettó pozíciók (vagyis minden eszköztétel mínusz minden forrástétel, ideértve az adott pénznemben felhalmozott kamatot is, illetve arany esetében a nettó azonnali aranypozíciót);
- b) a nettó határidős pozíciók, vagyis a határidős deviza- és aranyügyletek keretében minden jövőben befolyó összeg mínusz minden jövőben kifizetendő összeg, ideértve a határidős deviza- és aranyügyleteket, valamint a deviza-csereügyleteknek az azonnali pozíciókban nem szereplő tőkeösszegét;
- c) olyan visszavonhatatlan garanciák és hasonló eszközök, amelyeket biztosan lehívhatnak, és valószínűsíthetően behajthatatlanok;
- d) a deviza- és aranyopciók teljes könyv szerinti értékének nettó delta vagy delta alapú megfelelője;
- e) más opciók piaci értéke.

A Bank álláspontja szerint mivel az unallocated számla mögött végső soron aranyfedezet található, ezért az arany mind eszköz-, mind forrásoldalon megjelenik, az aranypozíció teljes mértékben fedezett. Erre tekintettel a CRR 352. cikke alapján az unallocated aranszámla mindenkor egyenlegét a számítás

során nullának lehet tekinteni, mert az unallocated számla mögött található aranyfedezet erre lehetőséget ad.

IV. AZ MNB ÁLLÁSPONTJA

IV.1. Első és második jogkérdés

Az MNB álláspontja szerint a Bank által tervezett aranyalapú opciós, határidős és csereügyletek pénzügyi eszköznek és a Bszt. hatálya alá tartozó tevékenységnek minősülnek, azonban az MNB nem ért egyet az ügyletek Bank által levezetett és meghatározott pénzügyi eszköz kategóriába való besorolásával. A Bank fő érve amellet, hogy a felsorolt ügyletek a MiFID II I. melléklet C. szakasz (6) bekezdése és a Bszt. 6. § f) pontja szerinti pénzügyi eszköznek minősülnek, hogy álláspontja szerint az unallocated számlán való jóváírás természetben kiegyenlített teljesítésnek minősül, azonban az MNB álláspontja szerint a hivatkozott jogszabály és ESMA iránymutatás alapján a Bank tévesen jut erre a következtetésre.

A 2017/565 bizottsági rendelet 5. cikk (7) bekezdés c) pontja természetben kiegyenlített teljesítésének minősíti az áru adott mennyisége tekintetében tulajdonjog jellegű jogok átruházásának egyéb módjait az áru fizikai átadása nélkül, azonban az MNB álláspontja szerint – ahogy azt a Bank is többször kiemelte Beadványában – az ügyfél nem rendelkezik az arany tulajdonával, sem birtokával, dologi jogi igénye nem keletkezik, hanem általános kötelmi jellegű jogosultsága van bizonyos mennyiségű aranyra, ezáltal fogalmilag nem lehet tulajdonjogról szó a Bank által vázolt aranyalapú ügyletek esetében.

A Bszt. 6. § e) pontja szerint *„[a]z áruhoz kapcsolódó opció, tőzsdei határidős ügylet, csereügylet, tőzsdén kívüli határidős ügylet, valamint bármely más származtatott ügylet, amelyet pénzben kell kiegyenlíteni vagy az ügyletben résztvevő felek valamelyikének választása szerint – nem a teljesítési határidő lejártá vagy más megszűnési ok miatt – pénzben kiegyenlíthető”*.

Az MNB álláspontja szerint a Bank által végezni kívánt Aranyalapú származtatott ügyletek a Bszt. 6. § e) pontja szerinti pénzügyi eszköz kategóriába sorolhatóak be, tekintettel arra, hogy a szóban forgó ügyletek alapesetben pénzben kerülnek kiegyenlítésre, de adott esetben (a megfelelő szerződéses konstrukció megléte esetén) fizikailag is kiegyenlíthetőek lehetnek.

Ezen felül az MNB egyetért a Bankkal a tekintetben, hogy az arannyal végzett azonnali ügyletek a Bszt. értelmében nem tekinthetőek pénzügyi eszköznek, azok a Hpt. szerinti Arany kereskedelmi ügyletnek feleltethetőek meg.

IV.3. Harmadik jogkérdés

A CRR 428ag. cikkének g) pontja szerint *„[a]z alábbi eszközökre és mérlegen kívüli tételekre 85%-os előírt stabil forrásellátottsági tényező alkalmazandó: (...) g) fizikailag kereskedett áruk, beleértve az aranyat, de kivéve a származtatott áruügyleteket.”*

Az Európai Bankhatóság (EBA) 2021 novemberében publikált EBA REPORT ON THE IMPACT OF THE NSFR ON THE FUNCTIONING OF THE PRECIOUS METALS MARKET UNDER THE MANDATE IN ARTICLE 510 (11) OF REGULATION (EU) NO 2019/876” elnevezésű elemzésében² megvizsgálta a Bank által feltett kérdést, és arra a következtetésre jutott, hogy az aranykereskedelemmel foglalkozó intézmények jelentős nettó stabil forrásellátottsági ráta (NSFR) többlete miatt nem szükséges jogszabályi rendezés.

²https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1024251/EBA%20Report%20on%20impact%20of%20NSFR%20on%20functioning%20of%20precious%20metals%20markets.pdf

Az NSFR tekintetében az MNB egyetért a Bank azon értelmezésével, mely szerint a 85%-os stabil forrásellátottsági tényezőt kell alkalmaznia.

A CRR 351. cikkében foglaltak értelmében a deviza nyitott pozícióba – és a tőkekövetelménybe – a nettó arany pozíciót is bele kell számítani.

A CRR 357. cikk (2) bekezdése által alkalmazni rendelt IV. cím 3. vagy 5. fejezetei nem említik az esetleges fedezetek figyelembe vételének lehetőségét. Az MNB értelmezése szerint jelen ügyben a fedezet annyit jelent, hogy az aranszámla egyenlege fizikai aranyra váltható, de ettől még a piaci (ár) kockázat megmarad hasonlóan ahhoz, amikor a deviza követelést bankjegyre váltanák, vagyis a nettó arany pozíciót a nyitott pozíció részeként indokolt figyelembe venni.

Az unallocated számlán lévő követelés lényegében megegyezik azzal a helyzettel, mintha a Bank fizikailag is rendelkezne az arannyal, tehát aranyban fennálló azonnali nyitott pozíciója keletkezik, amit csak akkor tudna csökkenteni, ha lenne egy arany eladására vonatkozó határidős ügylete is.

Mindezekre tekintettel az MNB nem tartja elfogadhatónak azon érvelést, mely szerint az unallocated aranszámla mindenkori egyenlegét a számítás során nullának lehet tekinteni, mert az unallocated számla mögött található aranyfedezet erre lehetőséget ad.

Felhívom a Bank figyelmét arra, hogy az MNB a véleményét kizárólag a Beadványban rendelkezésre bocsátott információk alapján alakította ki, így az abban foglalt egyedi jogértelmezés csak az abban előadott tényállásra vonatkozik. Az MNB véleménye nem tekinthető kötelező erejű állásfoglalásnak, a benne foglaltaknak más hatóságra, illetve a bíróságra nézve nincs kötelező tartalma. Jelen állásfoglalás kizárólag tájékoztatás céljából készült, a benne foglaltak egyéb célok (pl. marketing) érdekében, továbbá harmadik személyekkel szemben nem használhatóak fel, illetve jogvita eldöntésére nem alkalmazhatóak.

Budapest, 2022. december 05.